

Byla C-454/20**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2020 m. rugsėjo 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas:

Rayonen sad Lukovit (Lukovito apylinkės teismas, Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. rugsėjo 23 d.

Kaltintoja:

Rayonna prokuratura Lukovit

Kaltinamasis baudžiamojoje byloje:

AZ

Pagrindinės bylos dalykas

Baudžiamoji byla, iškelta remiantis *Rayonna prokuratura Lukovit* (Lukovito apylinkės prokuratūra, Bulgarija) nutarimu, kuriuo siūloma kaltinamąjį AZ pripažinti kaltu padarius nusižengimą pagal *Nakazatelen Kodeks* (Baudžiamasis kodeksas, NK) 345 straipsnio 2 dalį, t. y. vairavus pagal *Zakon za dvizhenieto po patitshtata* (Kelių eismo įstatymas, *ZDvP*) 140 straipsnio 1 ir 2 dalis ir *Naredba N.º1-45 ot 24.03.2000 za registrirane, otchet, spirane ot dvizhenie i puskane v dvizhenie, vremenno otnemane, prekratyavane i vazctanovyavane na registratsiyata na motornite prevozi sredstva i remarketa, tegleni ot tyach i reda za predoctavyane na dani za registrirane patni prevozni sredstva* (2000 m. kovo 24 d. Potvarkis Nr. 1-45 dėl motorinių transporto priemonių ir jų traukiamų priekabų registravimo, apskaitos, eksploatacijos nutraukimo ir pradėjimo eksploatuoti, registracijos galiojimo sustabdymo, nutraukimo ir atnaujinimo bei duomenų apie registruotas transporto priemones teikimo procedūros) tinkamai neužregistruotą motorinę transporto priemonę, atleisti jį nuo baudžiamosios atsakomybės pagal *Nakazatelen Kodeks* 78a straipsnio 1 dalį ir skirti jam administracinę nuobaudą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnio antra pastraipa.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar pagal nusikaltimo ir bausmės teisėtumo principą draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią už vieną ir tą pačią veiką, konkrečiai už tinkamai neužregistruotos motorinės transporto priemonės vairavimą, numatyta ir administracinė, ir baudžiamoji atsakomybė, bet nenustatyti kriterijai, pagal kuriuos būtų galima objektyviai įvertinti pavojingumą visuomenei?
2. Jei Europos Sąjungos Teisingumo Teismas į pirmąjį klausimą atsakytų neigiamai: kokias teises turi nacionalinis teismas tam, kad užtikrintų veiksmingą Europos Sąjungos teisinių principų taikymą?
3. Ar procesinė teismo galimybė nusikalstama veika kaltinamą asmenį atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės ir skirti jam administracinę nuobaudą yra pakankama garantija prieš savavališką įstatymo taikymą?
4. Ar laisvės atėmimas iki vieno metų už nusikalstamą veiką „tinkamai neužregistruotos motorinės transporto priemonės vairavimas“ yra proporcinga bausmė atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 3 dalį?

Europos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 5 straipsnio 1 dalis

Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnio 3 dalis

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 90 straipsnis ir 91 straipsnio 1 dalies c punktas

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnis

2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/45/ES dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų periodinės techninės apžiūros, kuria panaikinama Direktyva 2009/40/EB

2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/46/ES, kuria iš dalies keičiama Tarybos direktyva 1999/37/EB dėl transporto priemonių registracijos dokumentų

2007 m. gegužės 3 d. Sprendimas *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261, 49 ir 50 punktai)

2019 m. vasario 12 d. Sprendimas *TC* (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 59 ir 60 punktai)

Nacionalinės teisės nuostatos

Nakazatelen kodeks: **345 straipsnio 2 dalis**, kurioje nustatyta vairavimo nusikalstamos veikos sudėtis ir pagal kurią 1 dalyje numatyta bausmė (laisvės atėmimas iki vienerių metų arba 500–1 000 levų [BGN] bauda) taip pat skiriama asmeniui, kuris vairavo tinkamai neužregistruotą motorinę transporto priemonę, ir **78a straipsnis**, kuriame nustatytos sąlygos, kuriomis teismas pilnametį kaltinamąjį gali atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės ir skirti jam administracinę nuobaudą.

Nakazatelno-protsesualen Kodeks (Baudžiamojo proceso kodeksas): **301 straipsnio 1 dalis**, susijusi su klausimais, kuriuos vertina ir dėl kurių sprendimą priima teismas, ir **301 straipsnio 4 dalis** bei **305 straipsnio 6 dalis**, susijusios su administracinės nuobaudos skyrimu.

Zakon za dvizhenieto po patishtata: **140 straipsnio 1 dalis**, pagal kurią viešaisiais keliais galima važiuoti tik registruotomis motorinėmis transporto priemonėmis su tam skirtoje vietoje įtaisytu registracijos numerio ženklu, ir **2 dalis**, pagal kurią registracijos sąlygos ir procedūra nustatomos vidaus reikalų ministro potvarkiu, bei **175 straipsnio 3 dalis**, kurioje numatyta, kad, jei asmuo vairavo tinkamai neužregistruotą motorinę transporto priemonę arba užregistruotą motorinę transporto priemonę be registracijos numerio ženklo, iš jo atimama teisė vairuoti motorines transporto priemones 6–12 mėnesių ir jam skiriama 200–500 BGN bauda.

Naredba N°I-45 ot 24.03.2000 za registrirane, otchet, spirane ot dvizhenie i puskane v dvizhenie, vremenno otnemane, prekratyavane i vazctanovyavane na registratsiyata na motornite prevozi sredstva i remarketa, tegleni ot tyach i reda za predoctavyane na dani za registrirane patni prevozni sredstva: **1 straipsnio 1 dalis**, kurioje numatyta, kad šiuo potvarkiu nustatomos motorinių transporto priemonių, kurios yra Bulgarijos fizinių ir juridinių asmenų nuosavybė, registracijos sąlygos ir procedūra, ir **2 dalis**, kurioje numatyta, kad šis potvarkis taip pat tiesiogiai taikomas Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams.

Faktinių aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 2020 m. gegužės 29 d. kaltinamasis AZ buvo sulaikytas per policijos reidą nustačius, jog jis vairuoja motociklą be registracijos numerio ženklo. Patikrinus vidaus reikalų ministerijos sistemoje buvo konstatuota, jog kaltinamasis neturėjo teisės vairuoti motorinės transporto priemonės ir jo vairuotas motociklas nėra registruotas vidaus reikalų ministerijos centrinėje duomenų bazėje „Kelių transporto kontrolė“.

- 2 Buvo priimti du sprendimai dėl AZ padaryto administracinio nusižengimo konstatavimo, vienas iš jų dėl to, kad kaltinamasis vairavo motociklą, kuris nebuvo tinkamai užregistruotas ir buvo be registracijos numerio ženklų, o tai yra *Zakon za dvizhenieto po patishtata* 140 straipsnio 1 dalies pažeidimas.
- 3 Taip pat jam buvo iškelta baudžiamoji byla, nagrinėjama pagreitinto proceso tvarka, dėl nusižengimo pagal *Nakazatelen kodeks* 345 straipsnio 2 dalį.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Kaltinamojo gynėjas laikosi nuomonės, jog padaryta veika yra administracinis nusižengimas ir, atsižvelgiant į kaltinamojo elgesio prognozę bei į aplinkybę, jog jis dar niekada nebuvo teistas, nėra nusikaltimas.
- 5 Iš nutarimo, kuriuo remiantis iškelta baudžiamoji byla, nematyti, kad prokuroras aiškiai manytų, jog šiuo atveju padaryta veika yra tokio pavojingumo visuomenei lygio, kad turi būti kvalifikuojama kaip nusikaltimas, o ne kaip administracinis nusižengimas.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 6 Pagal Direktyvos 2014/45/ES ir Direktyvos 2014/46/ES konstatuojamąsias dalis transporto priemonių registracijos reguliavimas ir eismo saugumo testai yra dalis Europos Sąjungos priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad eksploatuojamos transporto priemonės išliktų saugios ir kad būtų galima sustabdyti transporto priemonės registracijos galiojimą, kai ši transporto priemonė kelia neišvengiamą pavojų eismo saugumui.
- 7 Pirmą registraciją reiškia, kad administracinė institucija davė leidimą transporto priemonę pradėti eksploatuoti keliuose. Šio leidimo galiojimas gali būti sustabdomas, kai techninė transporto priemonės būklė kelia pavojų kelių eismo saugumui.
- 8 Šios nuostatos į nacionalinę Bulgarijos Respublikos teisę perkeltos *Zakon za dvizhenieto po patishtata* ir *Naredba N°I-45*. Šiuose dviejuose teisės aktuose konkrečiai nustatytos pirmo užregistravimo ir registracijos galiojimo nutraukimo, sustabdymo ir pabaigos sąlygos.
- 9 Nacionalinės teisės aktuose nustatytos sankcijos už įgyvendinimo teisės aktų pažeidimą. Už veiką „tinkamai neužregistruotos motorinės transporto priemonės vairavimas viešaisiais keliais“ numatyta dviejų rūšių atsakomybė – administracinė ir baudžiamoji.
- 10 Objektīvūs požymiai visiškai atitinka administracinio nusižengimo sudėties požymius pagal *Zakon za dvizhenieto po patishtata* 175 straipsnio 3 dalį ir

nusikalstamos veikos sudėties požymius pagal *Nakazatelen kodeks* 345 straipsnio 2 dalį.

- 11 Nacionalinės teisės aktuose nenumatyta, kokiais objektyviais kriterijais reikia remtis nustatant pavojingumo visuomenei lygį, pagal kurį konkreči veika kvalifikuojama kaip administracinis nusižengimas arba kaip nusikalstama veika. Taip pat neatsižvelgiama į skirtingus atvejus, kuriais darytina išvada, jog transporto priemonė nėra tinkamai užregistruota, – nebuvo atlikta pirma registracija, registracija nustojo galioti, registracijos galiojimas sustabdytas dėl techninių trūkumų, pasibaigė laikinos registracijos galiojimo laikas ir pan.
- 12 Nesant aiškumo, kokiomis aplinkybėmis pavojingumas visuomenei padidėja iki tokio lygio, kad veika laikytina ne administraciniu nusižengimu, o nusikaltimu, susiformavo skirtinga jurisprudencija. Teismų sprendimus galima suskirstyti į tris grupes: 1) sprendimai, kuriuose teismai remiasi prokuratūros nuomone, kad padarytas nusikaltimas; 2) sprendimai, kuriuose teismai kaltinamuosius išteisina dėl kaltinamajame akte jiems pareikšto kaltinimo, remdamiesi prezumpcija, jog kaltinamasis padarė ne nusikalstamą veiką, o administracinį nusižengimą, už kurį skiriama *Zakon za dvizhenieto po patishtata* numatyta nuobauda; 3) sprendimai, susiję su prieštaravimais dėl teismo baudžiamųjų įsakymų, kuriais asmenims nustatomos administracinės sankcijos už administracinį nusižengimą, kai yra žinoma, jog teismo baudžiamieji įsakymai buvo išleisti prokuratūrai nutraukus baudžiamąjį procesą.
- 13 Atsižvelgiant į nurodytas nacionalinės teisės nuostatas ir nacionalinę jurisprudenciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla abejonų, ar Bulgarijos teisės aktai, kuriais numatyta baudžiamoji atsakomybė už motorinių transporto priemonių registracijos taisyklių, kurios yra Europos Sąjungos bendros transporto politikos dalis, pažeidimą, suderinami su nusikaltimo ir bausmės teisėtumo principu ir proporcingumo reikalavimu.
- 14 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, EU:C:2007:261) 49 ir 50 punktuose Teisingumo Teismas primena, kad „nusikaltimo ir bausmės teisėtumo principas (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kuris yra bendrų teisės principų, grindžiamų valstybėms narėms bendromis konstitucinėmis tradicijomis, dalis, taip pat yra įtvirtintas įvairiose tarptautinėse sutartyse ir, be kita ko, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 7 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr., *inter alia*, 1996 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *X*, C-74/95 ir, Rink. p. I-6609, 25 punktą ir 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. / Komisija*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 215–219 punktus). Šis principas reikalauja, kad įstatymas aiškiai apibrėžtų nusikaltimus ir už juos taikomas bausmes. Ši sąlyga laikoma įgyvendinta, jei asmuo iš atitinkamos nuostatos formuluotės ir prirėkus iš teismų išaiškinimo gali žinoti, kurie veiksmai ir neveikimas užtraukia baudžiamąją atsakomybę (žr., be kita ko, 2000 m. birželio 22 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Coëme ir kt. prieš Belgiją*, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-VII, 145 §).

- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas taip pat atsižvelgia į aiškumo ir nuspėjamumo kriterijų išaiškinimą, kurį Teisingumo Teismas pateikė 2019 m. vasario 12 d. Sprendimo *TC* (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108) 59 ir 60 punktuose, kuriuose nurodė, kad „Chartijos 6 straipsnyje ir EŽTK 5 straipsnyje nustatytų laisvės garantijų tikslas pirmiausia yra asmens apsauga nuo savivalės. Tad tam, kad taikoma laisvės atėmimo priemonė atitiktų šį tikslą, visų pirma reikia, kad ji nebūtų siejama su kokiu nors valdžios institucijų nesąžiningumu ar apgaulės elementu (2017 m. kovo 15 d. Sprendimo *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, 39 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). <...> [P]rašomo perduoti asmens laikymas suimto <...> yra didelis šio asmens teisės į laisvę suvaržymas, todėl jis turi būti taikomas laikantis griežtų garantijų, t. y. turi būti jį pagrindžiantis teisinis pagrindas, šis teisinis pagrindas turi atitikti aiškumo, nuspėjamumo ir prieinamumo reikalavimus, kad būtų išvengta bet kokio savivalės pavojaus, kaip matyti iš šio sprendimo 58 punkto (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 15 d. Sprendimo *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, 40 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).“
- 16 Remiantis tuo, kad viena iš *Nakazatelen kodeks* 345 straipsnio 2 dalyje numatytų bausmių yra laisvės atėmimas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, taip pat reikia atsižvelgti į Europos žmogaus teisių konvencijoje nustatytus bet kokio laisvės atėmimo teisėtumo kriterijus: laisvės atėmimo bausmė numatyta įstatyme, nacionalinės teisės aktai atitinka kokybinius konvencijos reikalavimus (laisvės atėmimo bausmė yra pakankamai apibrėžta ir aiški), įstatymo taikymas atitinka bendruosius konvencijos principus, asmenys apsaugomi nuo savivalės.
- 17 Sprendime *Medvedyev / Prancūzija* Europos Žmogaus Teisių Teismas pabrėžė, jog pagal teisėtumo kriterijų „reikalaujama, kad visi teisės aktai būtų pakankamai apibrėžti, siekiant išvengti bet kokio savivalės pavojaus ir suteikti piliečiams galimybę – prireikus pasitarus su specialistais – pagal bylos aplinkybes pagrįstu mastu numatyti galimas tam tikro veiksmo pasekmes“.